

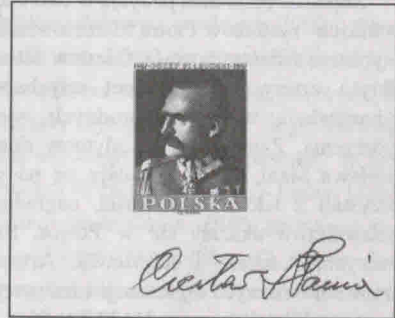
Czesław Słania i jego stalowe miniatury (część II - ostatnia)

Innym polem artystycznej działalności artysty, znanym szerzej, były banknoty. I tu również zdecydował przypadek. Czesław Słania nie bardzo chciał skorzystać z propozycji sztychowania banknotów, bo był bardzo zajęty rytowaniem znaczków (potrafił jednocześnie pracować nad kilkunastoma) i nie chciał odrywać się od ulubionego zajęcia (artysta był pracoholikiem i nigdy nie rozstawał się z rylcem i lupą), ale pokazano mu projekt banknotu ze sceną rodzajową na której były... konie. I to go wciągnęło do tego stopnia, że sztychował banknoty dla Argentyny, Belgii, Brazylii, Izraela, Kazachstanu, Litwy, Portugalii, Wenezueli, Kanady i Dominikany. W banknotach, artysta przede wszystkim był rytownikiem portretów. Do najciekawszych należy wspólny portret dwójki Indian południowo - amerykańskich z brazylijskiego banknotu 1000 cruzeiros (II. 12).

II. 12

II. 13

To właśnie m.in. stalorytnicze portrety są największym osiągnięciem artysty. Każdego zachwycają maestrią oddania uczuć i emocji portretowanych w ten sposób osób. Zachwycają bogactwem ukazanych szczegółów twarzy i umiejętnością zastosowania i wykorzystania środków artystycznych do pokazania charakteru portretowanej osoby. W ciągu portretowym realizowanym przez sztyncarza, oprócz już wzmiankowanych bokserów i aktorek, znalazły się również portrety znanych osób ze sfer politycznych oraz jego najbliższych i przyjaciół. Czesław Słania wykonał m.in. miniaturowe portrety w formie znaczków Józefa Stalina, Richarda Nixona, Charlesa de Gaulla, Winstona Churchilla, Johna F. Kennedyego, Mao Tse Tunga, królowej Elżbiety II, Józefa Piłsudskiego (II. 13), Władysława Andersa, królowej szwedzkiej Sylwii, króla Arabii Saudyjskiej Khaleda, Ghandiego, Elvisa Presleya, prezydenta Sierra Leone Siaka Stevensa, Fryderyka Chopina (miedzioryt), a także swej matki Józefy, siostry Leokadii, Riccardo Sugaarda, Soni Bernadotte, Lennarta Bernadotte, Ulfa Dahlstena, Olofa Astranda oraz swój autoportret. Do osobnej grupy prac artysty, należy zaliczyć stalorytnicze portrety największe na świecie, matki Józefy, Jana Pawła II (II. 14), księżniczki Wiktorii oraz autoportret mistrza stalorytu (II. 15).

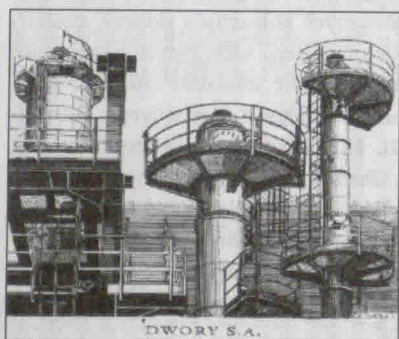

II. 14

II. 15

Zupełnie odmienną pozycję w twórczości artysty zajmują rytowane „wariacje” na temat „końskich” rysunków Piotra Michałowskiego, których sztycharz wykonał 17 (tyle udało się dotychczas zidentyfikować). Czesław Ślania wykonywał również ekslibrisy, których do dziś odkryto cztery. Wielki talent sztycharski Czesława Ślania, był wykorzystywany do wykonywania wielu różnorodnych wydawnictw uświetniających ważne rocznice i wydarzenia. Zamawiający i edytorzy doskonale zdawali sobie sprawę, że właśnie prace Czesława Ślania, świetnie nadają się na wykonanie okolicznościowych druków i chętnie korzystali z takich możliwości, nagradzając wybranych takimi pamiątkami. Tego typu wydawnictwa ukazały się w Polsce, Szwecji, Francji, Monako, Grenlandii, Wyspach Owczych, Australii i Jugosławii. Artysta wykonywał również prace sztycharskie na zamówienie różnych organizacji i instytucji m.in. dla Komitetu Organizacyjnego Światowej Wystawy Filatelistycznej HAFNIA 86 i HAFNIA 01, Związku Filatelistów Polskich w Wielkiej Brytanii, Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Stanach Zjednoczonych, Komitetu Olimpijskiego Jugosławii, Komitetu Organizacyjnego Mistrzostw Świata w Ujeżdżaniu Koni, Polskiego Związku Filatelistów POLONUS w Stanach Zjednoczonych, Duńskiego Związku Filatelistów, Totalizatora Sportowego w Polsce.

II. 16

Na osobne odnotowanie zasługuje udział artysty w promocyjnym programie Firmy Chemicznej DWORY S.A. w Oświęcimiu, zapoczątkowanym w 2001 roku pn. *Dwory S.A. i Czesław Ślania Jesteśmy ambasadorami Polski*. W jego ramach rytownik wykonał 4 medziority, przedstawiające elementy instalacji ciężkiego przemysłu chemicznego: Styren- (II. 16), Butadien, Regenox i

Polimeryzator oraz miedzioryt przedstawiający dzwon Giełdy Papierów Wartościowych, z okazji wejścia DWORÓW na parkiet. Te prace trafiały do firm współpracujących z DWORAMI S.A. z całego świata. Praca stalorytnicza Cz. Słani - „Regenox”, została wydrukowana w nakładzie 156 000 egzemplarzy i była wykorzystywana na firmowej korespondencji DWORÓW.

Tej promocji towarzyszyło również wydawanie innych publikacji pokazujących sztukę Cz. Słani, takich jak kalendarze, koperty firmowe, kubki do kawy, plakaty, okolicznościowe datowniki pocztowe, katalogi, wydawnictwa promocyjne. Tajemnicą poliszynela w świecie kolekcjonerskim jest fakt, że pomysłodawcą i twórcą tego programu był kolekcjoner z zamiłowania i znawca twórczości Czesława Słani - Jarosław Koźlik - członek Zarządu DWORÓW S.A. Tę bardzo interesującą i ciekawą współpracę przerwała dopiero śmierć artysty.

Rytownicza sztuka Czesława Słani nie była obojętna dla kolekcjonerów o artystycznych zamiłowaniach. To właśnie oni na całym świecie, zaczęli tworzyć zorganizowane ośrodki zainteresowań sztuką i twórczością wielkiego mistrza stalorytu, wielkiego Polaka. Powstały kluby zainteresowań twórczością Czesława Słani. On sam dziwił się przy każdej okazji, że są ludzie, którzy chcą wydawać ciężko zarobione pieniądze na jego prace. Ale, jak prawie każdy prawdziwy artysta, bardzo lubił wszelkie oznaki sympatii wobec jego twórczości. Zorganizowane ośrodki zainteresowań twórczością wielkiego sztycharza powstały w Szwecji pod nazwą *Czesław Słania Samfundet* (1981 i liczy ok. 130 członków, prezes - Lothar Heinrich), w Stanach Zjednoczonych pod nazwą *Czesław Słania Study Group* (1985; grupujący ok. 225 członków, prezes - Eugene Wolosiewicz), w Danii pod nazwą *Danpolphil - Cz. Słanias Studium Gruppe* (1981, należy ok. 20 członków, prezes - Jerzy Książczowski) i w Polsce w Jeleniej Górze *Młodzieżowe Koło Filatelistyczne im. Czesława Słani* (1991 i liczyło 18 członków, opiekun-Janusz Milewski. Koło było organizatorem kilku wystaw indywidualnych, poświęconych twórczości Czesława Słani. Wydawało także własny periodyk *Informator MKF*, którego w latach 1992-2002 ukazały się 24 numery -ISSN 1429-6241) oraz w Radomiu *Ogólnopolski Klub Zainteresowań Znaczkami CZESŁAW SŁANIA* (1992 i liczył 51 członków, prezesi - Maciej Karbownik 1992-2000, Janusz Milewski od 2000 do chwili obecnej. Klub wydawał w latach 1992-2000 własny *Biuletyn OKZZ* (ISSN 1428-6262) - ukazało się 26 numerów). Obecnie w Polsce działają w sposób zorganizowany *Młodzieżowe Koło Filatelistyczne im. Czesława Słani* oraz *Ogólnopolski Klub Zainteresowań Znaczkami CZESŁAW SŁANIA* - oba w Jeleniej Górze.

W dorobku Czesława Słani są również indywidualne wystawy jego twórczości na całym świecie. One to w najlepszy sposób przybliżyły twórczość słynnego sztycharza szerokiej publiczności, tym bardziej, że sam artysta uświetniał ich wernisaże swoim przybyciem. Do najważniejszych wystaw indywidualnych w dorobku Czesława Słani należy zaliczyć:
- **1983 Kraków** - wystawa *Grafika znaczków pocztowych Czesława Słani* w Domu Filatelistów ze zbiorów Aleksandra Wróblewskiego;

- **1986 Kopenhaga** - wystawa *Frimaerker graverede of Czeslaw Slania* w Klubie Polskim ze zbiorów Aleksandra Wróblewskiego i Jerzego Księżopolskiego;
- **1989 Mainau** - wystawa *Czeslaw Slanias livsverk* w Zamku Lennarta Bernadotte ze zbiorów artysty i Marie-Josephe Goa de Iturbide;
- **1991 Wrocław** - wystawa *Prace Czesława Slani* w Muzeum Poczty i Telekomunikacji ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1991 Sztokholm** - wystawa *Mästergravören Czeslaw Slania* w Muzeum Poczty ze zbiorów artysty i Lothara Heinricha;
- **1992 Jelenia Góra** - wystawa *Czeslaw Slania graver XX wieku* w Młodzieżowym Domu Kultury ze zbiorów Młodzieżowego Koła Filatelistycznego w Jeleniej Górze;
- **1994 Jelenia Góra** - wystawa *Miniatury Czesława Slani* w Biurze Wystaw Artystycznych ze zbiorów Jerzego Krysiaka i Młodzieżowego Koła Filatelistycznego im. Czesława Slani w Jeleniej Górze;
- **1994 Lizbona** - wystawa *A arte na gravura* w Centrum Sztuki Nowoczesnej ze zbiorów Marie-Josephe Goa de Iturbide;
- **1995 Helsingborg** - wystawa *Hovgravör Czeslaw Slania* w Muzeum Grafiki ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1996 Wrocław** - wystawa *Grafika Czesława Slani* w Muzeum Poczty i Telekomunikacji ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1998 Szczecin** - wystawa *Grafika Czesława Slani* na Zamku Książąt Pomorskich ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1999 Chicago** - wystawa *Czeslaw Slania Master of Engraving* ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1999 Sztokholm** - wystawa *Czeslaw Slania Konstnär och frimärksgravör* w Instytucie Polskim ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **1999 Lublin** - wystawa *Grafiki Czesława Slani* na Zamku Lubelskim ze zbiorów artysty i Jerzego Krysiaka;
- **1999 Jelenia Góra** - wystawa *1000 znaczków Czesława Slani* w Muzeum Karkonoskim ze zbiorów Młodzieżowego Koła Filatelistycznego im. Czesława Slani w Jeleniej Górze i Jerzego Krysiaka;
- **1999 Malmö** - wystawa *Czeslaw Slania utställning i rådhuset* w Ratuszu Miejskim ze zbiorów artysty i Jerzego Krysiaka;
- **2000 Sollenturn** - wystawa *Czeslaw Slanias livsverk* w Centrum Targowym ze zbiorów Lothara Heinricha;
- **2000 Göteborg** - wystawa *Czeslaw Slania Grafik och Frimärksutställning* w Domu Handlowym ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **2000 Melbourne** - wystawa *Czeslaw Slania and his work* w Polish Philatelic Society of Australia ze zbiorów Tadeusza W. Kuźmy;
- **2000 Falun** - wystawa *Czeslaw Slania Grafik* ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **2001 Warszawa** - wystawa *Czeslaw Slania mistrz stalorytu* w Pałacu Prezydenckim ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **2001 Wrocław** - wystawa *Czeslaw Slania mistrz stalorytu* w Muzeum Poczty i Telekomunikacji ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **2001 Jelenia Góra** - wystawa *Czeslaw Slania artysta grafik* w Grodzkiej Bibliotece Publicznej ze zbiorów Młodzieżowego Koła Filatelistycznego im. Czesława Slani;

- **2001 Lublin** - wystawa *Czesław Słania królewski grawer-lublinianin* w Rejonowym Urzędzie Poczty ze zbiorów Mieczysława Wedziuka;
- **2001 Sztokholm** - wystawa *Czesław Słania mer än 1000 graverade frimärken* w Muzeum Poczty ze zbiorów Lothara Heinricha;
- **2002 Winnipeg** - wystawa (zbiorowa) *Czesław Słania master engraver* w Centrum Milenijnym ze zbiorów Jerzego Krysiaka;
- **2003 Jelenia Góra** - wystawa *Sztzychy Czesława Słani* w Grodzkiej Bibliotece Publicznej ze zbiorów Młodzieżowego Koła Filatelistycznego im. Czesława Słani;
- **2004 Warszawa** - wystawa *Czesław Słania* w Hotelu Bristol ze zbiorów Jarosława Koźlika;
- **2004 Jelenia Góra** - *Przegląd Filmów o Czesławie Słani* w Jeleniogórskim Centrum Kultury z archiwum Młodzieżowego Koła Filatelistycznego im. Czesława Słani.

Prace Czesława Słani były prezentowane nie tylko podczas specjalnych wystaw indywidualnych jego twórczości. Należy w tym miejscu wspomnieć także o specjalnie przygotowanych filatelistycznych ekspozycjach wystawowych (które rządzą się odrębnymi prawami i nie można ich pokazów zaliczyć do wystaw indywidualnych), które były pokazywane w ramach światowych, międzynarodowych, europejskich i krajowych wystaw filatelistycznych, konkursowych i nikonkursowych na całym świecie. One też odegrały wielką rolę w popularyzacji twórczości wielkiego rytownika. Zostało wydanych mnóstwo okolicznościowych datowników pocztowych, kart i kopert pocztowych, katalogów i folderów wystawowych, kart telefonicznych związanych i poświęconych Czesławowi Słani i jego twórczości.

Czesław Słania zmarł 17 marca 2005 roku w Krakowie i został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Janusz Milewski

Literatura (podstawowa):

- Bernadotte Lennart, *Czesław Słania's livsverk*, Mainau, 1989;
- *Biuletyn Ogólnopolskiego Klubu Zainteresowań Znaczkami CZESŁAW SŁANIA*, Radom, 1992 - 2000;
- *Close - Up*, Milwaukee, 1985-2004;
- Dunst Janusz, *Katalog znaczków Czesława Słani* (rękopis), Gdańsk, 2004;
- *Informator Młodzieżowego Koła Filatelistycznego*, Jelenia Góra, 1992 - 2002;
- Jagodziński Zygmunt K., *Czesław Słania*, Elity, 2004, nr 2;
- Jagodziński Zygmunt K., *Czesława Słani genialne sztzychy portretowe*, Elity, 2005, nr 1/2;
- Krysiak Jerzy, *Czesław Słania czarodziej ryłca* (rękopis), Tygelsjö, 1996;
- Labansat Catherine, *The Art of Engraving*, Lizbona, 1994;
- Milewski Janusz, *Czesław Słania artysta grafik*, Jelenia Góra, 2001;